

Nr 170.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pensionsförbättring för vissa f. d. beställningshavare vid armén och marinen; given Stockholms slott den 10 mars 1922.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

P. Albin Hansson.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 10 mars 1922.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Departementschefen, statsrådet Hansson anför:

Enligt pensioneringsgrunderna för armén av den 22 juni 1877 med däri sedermera vidtagna ändringar erfordras för erhållande av pension (kassapension jämte fyllnadspension), att vederbörande räknar 30 tjänstår (vissa

Bestämmelser
angående pen-
sionsålder
m. m.

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml 144 häft. (Nr 170.)

underofficerare 25 tjänstår) samt därjämte uppnått viss levnadsålder, som för överstelöjtnanter och majorer m. fl. är bestämd till 55 år samt för officerare av lägre grad ävensom för underofficerare m. fl. till 50 år. Enligt motsvarande bestämmelser för marinen av den 3 oktober 1876 med däri vidtagna ändringar utgår fyllnadspension till den, som är berättigad till kassapension (varför bland annat erfordras 30 tjänstår) och vid avskedstagandet uppnått viss levnadsålder, vilken beträffande beställningshavare, varom i detta sammanhang är fråga, är bestämd för officerare i lägre grad än kommandörs ävensom för underofficerare till 55 år.

Emellertid förelåg icke ursprungligen skyldighet för personalen varken vid armén eller marinen att avgå ur tjänst vid den levnadsålder, då sålunda rätt till åtnjutande av pension inträdde, utan personalen ägde att under viss tid därefter, den s. k. respittiden, kvarstå i tjänst. För arméns vidkommande var respittiden bestämd i § 7 av pensioneringsgrunderna sålunda, att den löntagare, som med tre år överskridit den för rätt till pension i den tjänst han innehade stadgade levnadsålder, skulle vara skyldig att med pension avgå. För marinens personal voro föreskrifterna om avgångsskyldighet meddelade i reglementet för marinen och innehöllo, såvitt nu är i fråga, att, om den, som uppnått den ålder, som berättigade honom till pension och fyllnadspension efter den tjänstegrad, i vilken han åtnjöt lön på stat, förbleve i tjänst, officer av kommandörkapstens grad tre år samt underofficer sex månader efter nämnda ålder, avsked med rätt till pension och fyllnadspension skulle meddelas honom.

Enligt sålunda meddelade bestämmelser voro alltså pensionsåldern och avgångsskyldigheten för nu ifrågakvarande personal ordnade på sätt, som framgår av följande sammanställning:

Beställning	Tjänst- ålder.	Pensions- ålder.	Respit- tid.
Överstelöjtnant, major, kommandörkapten	30	55	3 år
Kapten och officer av lägre grad vid armén ävensom underofficer vid armén	30 (25)	50	3 år
Underofficer vid marinen	30	55	6 månader

Borttagande
av den s. k.
respittiden.

I sammanhang med tillsättande av den militära pensionskommittén förordnades emellertid den 6 maj 1910, att, till underlättande av förändrade pensioneringsbestämmelsers genomförande, skulle i fullmakter, konstitutorial och förordnanden, som därefter utfärdades å beställning vid armén eller marinen och vara rätt till pension från arméns eller flottans pensionskassor kunde grundas, inryckas föreskrift därom, att

vederbörande skulle vara skyldig underkasta sig förändrade bestämmelser i fråga om rätt till pension. Sedermera har genom kungörelse den 17 september 1914 (Svensk författningssamling nr 266) i enlighet med riksdagens beslut punkt 7 i pensioneringsgrunderna för armén erhållit ändrad lydelse av innebörd, att den, som uppnått den för rätt till fyllnads-pension i den tjänst han innehar stadgade levnadsålder och i övrigt uppfyllt föreskrivna villkor, skall vara skyldig att från tjänsten avgå; och genom kungörelse samma dag (Svensk författningssamling nr 316) infördes en ny punkt av motsvarande innehåll i pensioneringsgrunderna för marinen.

Till följd härav bortföll rätten att tillgodonjuta respittiden för beställningshavare, som efter den 6 maj 1910 utnämnts eller till högre beställning eller löneklass förflyttats. Däremot kvarstod denna rätt för beställningshavare, vilkens fullmakt å innehavande tjänst utfärdats tidigare och således icke innehöll förbehåll om skyldighet att underkasta sig förändringar i fråga om pensionsrätten. Alltså har exempelvis den, som efter den 6 maj 1910 befordrats från major till överstelöjtnant, för vilka beställningar gälla samma pensionsålder av 55 år, nödgats från tjänsten avgå 3 år tidigare än om han icke befordrats. Detsamma gäller den, som efter nämnda dag förflyttats inom kaptensgraden eller från lägre till högre underofficersgrad (-löneklass) vid armén, medan den, som efter sagda dag befordrats från lägre till högre underofficersgrad vid marinen, måst avgå 6 månader tidigare än om befordran icke erhållits.

Enligt beslut av 1919 års riksdag beviljades pensionsförbättring åt avgående personal vid försvarsväsendet, som kommit i åtnjutande av den från och med år 1918 utgående tillfälliga löneförbättringen, varvid den, som pensionerats under år 1918, i pensionsförbättring erhöi hälften av det belopp, som bestämdes att i sådant avseende tillkomma motsvarande beställningshavare vid avgång ur tjänst efter 1919 års ingång. Grunderna för denna pensionsförbättring finnas angivna i särskilda kungörelser den 20 och den 29 augusti 1919 (Svensk författningssamling nr 538 och 569).

Pensionsförbättring för viss personal vid armén och marinen.

Den av Kungl. Maj:t den 29 juni 1921 tillsatta kommittén för utredande av vissa till pensionsväsendet hörande frågor (1921 års pensionskommitté)*, vilken erhållit i uppdrag, bland annat, att taga i övervä-

Framställning av 1921 års pensionskommitté.

*) Kommittén består av generaldirektören P. G. Södermark, ordförande, ledamoten av riksdagens andra kammare A. Anderson i Rästock, statskommissarien friherre C. G. E. Leijonhufvud, byråchefen E. T. Sidenbladh och ledamoten av riksdagens andra kammare, lektorn K. Starbäck. Att såsom ledamöter av kommittén deltaga i behandlingen av frågor rörande arméns resp. marinens pensionsförhållanden hava förordnats överstelöjtnanten vid generalstaben O. G. Thörnell och majoren vid kustartilleriet friherre F. E. von Otter.

gande, huruvida på grund av den vid 1921 års riksdag beslutade löne-regleringen för beställningshavare vid armén och marinen några jämknin-
ningar i 1919 års bestämmelser om rätt för sådan beställningshavare att
efter avgång ur tjänst åtnjuta pensionsförbättring vore av omständig-
heterna påkallade, har nu i skrivelse den 24 januari 1922 anmält, att
kommittén funnit sig böra fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet å vissa
förhållanden, som uppkommit i samband med den år 1919 genomförda
pensionsförbättringen för personal vid försvarsväsendet; och har kom-
mittén i sådant avseende anfört följande.

Bestämmelserna om pensionsförbättring åt arméns och marinens
personal i förening med respittidens bortfallande för de efter den 6 maj
1910 befordrade hade kommit att så till vida verka ogynnsamt, att den
sålunda befordrade, som, där icke befordran mellankommit, kunnat kvar-
stå efter 1918 års ingång, men till följd av befordringen nödgats avgå
tidigare, blivit alldeles utan pensionsförbättring och därför i vissa fall,
ehuru den egentliga pensionen blivit högre, likväl fått mindre samman-
lagd pensionsförmån än om han kvarstått obefordrad och blivit delaktig av
pensionsförbättringen; och den, som på grund av vunnen befordran nöd-
gats avgå under år 1918 men utan befordran kunnat kvarstå över års-
skiftet 1918—1919, hade gått miste om den högre pensionsförbättringen
och hade därför till följd av befordringen fått mindre sammanlagd pen-
sionsförmån än eljest skulle hava tillkommit honom.

Dessa förhållanden hade givetvis icke undgått klagomål från deras
sida, som därigenom fått mindre förmån än som skulle tillkommit dem,
om befordran icke mellankommit. Exempelvis hade kommandörkaptenen
av 1. graden friherre R. W. Leuhusen, vilken till följd av befordran
gått förlustig respittiden och därför nödgats avgå under år 1918, gjort
framställning om åtnjutande av den högre pensionsförbättring, som till-
komme en efter ingången av år 1919 pensionerad beställningshavare av
motsvarande grad. Enligt beslut den 5 mars 1920 hade emellertid
Kungl. Maj:t funnit berörda framställning icke kunna bifallas. De oegent-
ligheter, som med avseende å pensionsförbättringen uppkommit i vissa
fall till följd av respittidens bortfallande, hade även varit föremål för
omnämmande under en debatt i andra kammaren vid 1921 års riksdag.
I punkten 12 av bankoutskottets utlåtande nr 11 A hade utskottet under
hänvisning till pågående utredning om reglering av redan beviljade
pensioner avstyrkt bifall till ett motionsvis framställt förslag om, att
de underofficerare vid armén och marinen, vilka avgått med pension
före år 1918, skulle i pensionshänseende likställas med motsvarande
under år 1918 pensionerade beställningshavare; och vid behandlingen

av detta ärende hade av en talare (se andra kammarens protokoll för den 9 mars 1921, nr 20, sid. 26) påpekats vissa oegentligheter, som uppstått i samband med den beviljade pensionsförbättringen, varvid såsom exempel anförts följande: »Intill en viss dag under år 1910 gällde i fråga om pensionsåldern, att såväl underofficerare av andra graden som flaggunderofficerare skulle avgå senast vid 55 år 6 månaders ålder. Var och en, som efter denna tidpunkt befordras till högre grad, blir därmed skyldig att avgå vid 55 års ålder, alltså 6 månader tidigare än förut. Nu har inträffat t. ex., att av underofficerare av andra graden, som utnämnts före 1910 och som äro födda under senare halvåret 1863, somliga ha blivit befordrade och andra förbigångna. De förbigångna ha då haft rätt att kvarstå i tjänst till 55 år 6 månaders ålder och ha alltså avgått under första halvåret 1919. De som befordrats till flaggunderofficerare däremot ha måst avgå vid 55 års ålder, och det skedde under senare halvåret 1918. Följden har då i detta fall blivit den, att de, som icke ha ansetts värdiga till befordran, ha kommit in under de nya pensionsförhållandena och ha därmed 360 kronor mer om året i pension än de, som genom nit och plikttrohet gjort sig förtjänta av befordran och vunnit sådan.» Flera talare hade framhållit, att något borde göras till förmån för dem, som drabbats av berörda missförhållande, och understött ett under debatten framställt yrkande om skrivelse med begäran om utredning och förslag om pensionsförbättring även åt de före år 1918 pensionerade militära beställningshavarna; men andra kammaren hade i likhet med första kammaren bifallit bankoutskottets hemställan.

För utredande av nu förevarande spörsmål hade kommittén från arméns och flottans pensionskassor införskaffat förteckningar å de pensionärer, vilka i följd av vunnen befordran varit tvungna att avgå ur tjänst tidigare än om befordran ej vunnits och i följd därav kommit i åtnjutande av mindre sammanlagda pensionsförmåner än om de kvarstått i den lägre graden. Såsom av nämnda uppgifter framginge, vore detta fallet med följande beställningshavare, nämligen

11 överstelöjtnanter vid armén,	
11 kaptener (ryttmästare) av 1 kl. vid armén,	
61 fanjunkare (styckjunkare)	» »
4 musiksergeanter av 1 kl.	» »
3 kommandörkapten av 1 graden vid flottan,	
3 flaggunderofficerare	» »

Det gällde alltså tillhopa 93 f. d. beställningshavare; och årskostnaden för bestridande av de belopp, som i vardera förteckningen angivits

såsom »minskad pensionsförmån», d. v. s. skillnaden mellan vederbörandes sammanlagda pensionsförmån och vad han i sådant avseende skulle hava erhållit, om han till den förut gällande respittidens utgång kvarstått såsom obefordrad, skulle utgöra för f. d. beställningshavare, som pensionerats från arméns pensionskassa, 58,605 kronor och för de genom flottans pensionskassa pensionerade 2,861 kronor 20 öre eller tillhopa 61,466 kronor 20 öre.

Ifrågavarande pensionärer vore antingen sådana, som visserligen, om den förut gällande respittiden fått av dem åtnjutas, skulle hava kunnat kvarstå så länge, att de kommit i åtnjutande av den tillfälliga löneförbättringen och därför också blivit delaktiga av pensionsförbättringen men nödgats avgå redan innan dessa förmåner fått utgå, eller ock sådana, som avgått under år 1918 och alltså tillgodonjutit tillfällig löneförbättring och bekommit halv pensionsförbättring, men, om rätten till respittiden fortfarande för dem gällt, kunnat kvarstå i tjänst efter årsskiftet 1918—1919 och alltså fått full pensionsförbättring. Till de förra hörde följande antal pensionärer, nämligen

- 8 överstelöjtnanter vid armén,
- 4 kaptener av 1 kl. » »
- 39 fanjunkare (styckjunkare) vid armén,
- 4 musiksergeanter av 1 kl. » »
- 2 kommendörkaptener vid flottan,
- 1 flaggunderofficer » »

Till den andra gruppen hörde alla övriga, nämligen

- 3 överstelöjtnanter vid armén,
- 7 kaptener (ryttmästare) vid armén,
- 22 fanjunkare (styckjunkare) » »
- 1 kommendörkapten vid flottan,
- 2 flaggunderofficerare » »

I efterföljande tabell hade sammanställts uppgifter rörande ifrågavarande pensionärers nuvarande pensioner och vad som i sammanlagda pensionsförmåner skulle hava dem tillkommit, dels under förutsättning att de fått åtnjuta respittid i den tjänst, i vilken de pensionerats, dels ock under förutsättning att de icke befordrats och alltså med åtnjutande av respittid pensionerats i lägre grad:

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
F ö d d.	A v g å n g.	Erhållen pension.	Skulle i pension erhållit om respittid fått åt-njutas.	Skillnad.	Skulle i pension erhållit om ej befordrad.	Skillnad mellan beloppen i 3 och 6.
		Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Överstelöjtnant (kommendörkapten av 1 graden).						
Före $\frac{1}{1}$ 1860	Före $\frac{1}{1}$ 1915	3,600	3,600	—	3,200	+ 400
$\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{12}$ 1860	1915	3,600	4,275	— 675	3,850	— 250
$\frac{1}{1}$ 1861— $\frac{31}{12}$ 1862	1916—1917	3,600	4,950	— 1,350	4,500	— 900
$\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{12}$ 1863	1918	4,275	4,950	— 675	4,500	— 225
$\frac{1}{1}$ 1864—	Efter $\frac{31}{12}$ 1918	4,950	4,950	—	4,500	+ 450
Kapten (ryttmästare) av 1 klass vid armén.						
Före $\frac{1}{1}$ 1865	Före $\frac{1}{1}$ 1915	2,720	2,720	—	1,920	+ 800
$\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{12}$ 1865	1915	2,720	3,355	— 635	2,955	— 235
$\frac{1}{1}$ 1866— $\frac{31}{12}$ 1867	1916—1917	2,720	3,990	— 1,270	3,990	— 1,270
$\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{12}$ 1868	1918	3,355	3,990	— 635	3,990	— 635
$\frac{1}{1}$ 1869—	Efter $\frac{31}{12}$ 1918	3,990	3,990	—	3,990	—
Fanjunkare (styckjunkare) vid armén.						
Före $\frac{1}{1}$ 1865	Före $\frac{1}{1}$ 1915	1,000	1,000	—	900	+ 100
$\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{12}$ 1865	1915	1,000	1,625	— 625	1,405	— 405
$\frac{1}{1}$ 1866— $\frac{31}{12}$ 1867	1916—1917	1,000	2,250	— 1,250	1,910	— 910
$\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{12}$ 1868	1918	1,625	2,250	— 625	1,910	— 285
$\frac{1}{1}$ 1869—	Efter $\frac{31}{12}$ 1918	2,250	2,250	—	1,910	+ 340
Sergeant av 1 klass vid armén.						
Före $\frac{1}{1}$ 1865	Före $\frac{1}{1}$ 1915	900	900	—	780	+ 120
$\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{12}$ 1865	1915	900	1,405	— 505	1,345	— 445
$\frac{1}{1}$ 1866— $\frac{31}{12}$ 1867	1916—1917	900	1,910	— 1,010	1,910	— 1,010
$\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{12}$ 1868	1918	1,405	1,910	— 505	1,910	— 505
$\frac{1}{1}$ 1869—	Efter $\frac{31}{12}$ 1918	1,910	1,910	—	1,910	—
Flaggunderofficer.						
Före $\frac{1}{7}$ 1862	Före $\frac{1}{7}$ 1917	1,094 40	1,094 40	—	1,000	+ 94 40
$\frac{1}{7}$ — $\frac{31}{12}$ 1862	$\frac{1}{7}$ — $\frac{31}{12}$ 1917	1,094 40	1,672 20	— 577 80	1,455	— 360 60
$\frac{1}{1}$ — $\frac{30}{6}$ 1863	$\frac{1}{1}$ — $\frac{30}{6}$ 1918	1,672 20	1,672 20	—	1,455	+ 217 20
$\frac{1}{7}$ — $\frac{31}{12}$ 1863	$\frac{1}{7}$ — $\frac{31}{12}$ 1918	1,672 20	2,250	— 577 80	1,910	— 237 80
$\frac{1}{1}$ 1864—	Efter $\frac{31}{12}$ 1918	2,250	2,250	—	1,910	+ 340

Av denna sammanställning framginge, att oegentligheter i flera fall uppstått vid pensionsförbättringen till följd av indragningen av respittiden; exempelvis kunde det ju icke anses lämpligt, att, medan en flaggunderofficer, född under förra hälften av år 1863, erhållit i pension tillhoppa 1,672 kronor 20 öre och därigenom fått 217 kronor 20 öre mera i pension än en med honom jämnårig underofficer av 2 graden, den

flaggunderofficer däremot, som vore född under senare hälften av samma år, väl finge samma pension som förenämnda flaggunderofficer men erhöle 237 kronor 80 öre mindre än en jämnårig obefordrad, vilken med begagnande av respittiden kvarstått i tjänst vid början av år 1919 och alltså finge full pensionsförbättring.

Under kommitténs överläggningar rörande frågan, huruvida och i vilken mån rättelse av berörda oegentligheter skulle kunna åvägabringas, hade erinrats, hurusom arméns och marinens avlöningssakkunniga, vilka utarbetat det förslag om pensionsförbättring för viss personal vid armén och marinen, som sedermera framlagts för 1919 års riksdag, i avgivet utlåtande över förenämnda av kommandörkaptenen friherre Leuhusen gjorda framställning anfört, att de sakkunniga väl beaktat, att sådana fall skulle kunna inträffa som det då ifrågavarande, men att, då i alla fullmakter för löntagare vid försvarsväsendet, som utfärdats sedan mitten av år 1910, stadgats skyldighet för vederbörande att underkasta sig de förändrade pensionsbestämmelser, som bleve i laga ordning fastställda, de sakkunniga ansett anledning icke föreligga att föreslå särskilda undantagsbestämmelser för sådana fall, då löntagare, som vunnit befordran efter det att rätten till s. k. respitår borttagits, därigenom blivit skyldig avgå tidigare än han behövt göra, om han kvarstått i förut innehavande beställning.

Å andra sidan hade framhållits, att indragningen av rätten att åtnjuta respittid endast åsyftat en föryngring av officers- och underofficerskårerna, men ingalunda avsett att åstadkomma sådana menliga följder i avseende å pensionsförmånen, som därvid visat sig uppkomma i sammanhang med beviljandet av pensionsförbättring, samt att det därför syntes kunna med fog ifrågasättas, huruvida icke alla de pensionärer, som drabbats av berörda missförhållande, borde hållas skadeslösa genom att erhålla pensionsförbättring, vilken — om än därigenom icke kunde beredas en sammanlagd pensionsförmån, motsvarande vad som i sådant avseende skulle hava tillkommit vederbörande, om han med begagnande av den förut för honom gällande respittiden kvarstått i den beställning, i vilken han pensionerats — dock torde böra så avpassas, att vederbörande åtminstone bekomme i sammanlagd pension vad som tillkommit honom, därest han med begagnande av respittiden kvarstått i den beställning, han innehade närmast före sista befordringen.

För sin del kunde kommittén särskilt med hänsyn därtill att, såsom under överläggningen i ämnet inom andra kammaren framhållits, ifrågavarande pensionärers ogynnsamma läge i pensionshänseende uppkommit till följd därav, att de på grund av nit och duglighet i tjänsten befordrats och därigenom drabbats av respittidens indragning med därav för-

anledd tidigare avgång, icke finna annat än att starka billighetsskäl föreläge för beredande av någon pensionsförbättring i dessa fall. Ehuru förflyttning inom kaptensgraden eller från lägre till högre underofficersgrad (-löneklass) vid armén icke kunde anses utgöra befordran i vanlig bemärkelse, hade kommittén likväl vid det förhållande, att sådan förflyttning såsom ovan nämnts medfört samma menliga inverkan i pensionshänseende som verklig befordran, funnit de sålunda förflyttade icke böra uteslutas från delaktighet av nu ifrågakarande pensionsförbättring; liksom sådan förmån ansetts böra tillkomma såväl pensionärer, vilka avgått före år 1918, som dem, vilka lämnat tjänsten först under nämnda år.

Vad beträffade pensionsförbättringens belopp, syntes det kommittén icke kunna ifrågakomma att bereda sådan förbättring, att därigenom sammanlagda pensionsförmånen skulle komma att motsvara vad vederbörande i sådant avseende skulle hava erhållit, om han till respittidens utgång kvarstått i den beställning, i vilken han pensionerats. Däremot skulle det givetvis kunna ifrågasättas att bestämma pensionsförbättringen till sådant belopp, att sammanlagda pensionsförmånen komme att utgöra vad som skulle hava tillkommit vederbörande, därest han till respittidens utgång kvarstått i den beställning, han innehade närmast före sista befordringen. Kostnaden härför skulle emellertid för år räknat, såsom förut nämnts, uppgå till över 60,000 kronor, vartill under nuvarande förhållanden skulle komma därå belöpande dyrtidstillägg. Med hänsyn till dessa avsevärda kostnader och då till förmån för beredande över huvud taget av någon förbättring åt ifrågakarande pensionärer endast billighetsskäl kunde åberopas, ville det synas kommittén, som om nu ifrågakarande pensionsförbättring skäligen kunde i viss mån reduceras och bestämmas till hälften av det belopp, som i förenämnda förteckningar för en var pensionär upptagits såsom »minskad pensionsförmån».

Av samma skäl funne sig kommittén böra förorda, att åt ifrågakarande pensionsförbättring icke i vidare mån gäves retroaktiv giltighet än att vederbörande finge, oavsett tidpunkten för hans avgång ur tjänst, om han åtnjutit respittid, bekomma föreslagen förbättring från och med ingången av år 1922.

I sitt med skrivelse den 16 december 1921 överlämnade betänkande med förslag till författningar om dyrtidstillägg och pensionstillägg åt vissa pensionärer hade kommittén föreslagit, bland annat, att hos riksdagen måtte utverkas anslag för beredande enligt vissa angivna grunder av pensionstillägg åt pensionärer med särskilt låga pensioner att utgå från och med den 1 april 1922. Enligt förslaget skulle emellertid de pensionerade f. d. militära beställningshavare, som åtnjöte pensionsför-

bättring enligt därom gällande bestämmelser, undantagas från erhållande av pensionstillägg, enär de redan genom pensionsförbättringen fått större förmån än den, som innefattades i det föreslagna pensionstillägget. Genom vad sålunda föreslagits skulle endast de bland nu ifrågavarande pensionärer, som avgått under år 1918 och alltså kommit i åtnjutande av halv pensionsförbättring, bliva från åtnjutande av pensionstillägg uteslutna. Bland övriga skulle vissa pensionärer med låga pensioner kunna, om ej annat stadgades, erhålla såväl pensionstillägg som nu ifrågavarande pensionsförbättring. Då kommittén emellertid ansåge, att båda dessa förmåner icke borde få jämsides åtnjutas, syntes bestämmelse böra meddelas därom, att för tid, då vederbörande komme i åtnjutande av pensionstillägg, honom eljest enligt föreliggande förslag tillkommande pensionsförbättring skulle minskas med vad på samma tid belöpte av pensionstillägget.

Kostnaden för nu ifrågavarande pensionsförbättring hade beräknats uppgå till 30,283 kronor 10 öre, varvid hänsyn tagits därtill, att en å den från flottans pensionskassa erhållna förteckningen upptagen pensionär redan under år 1919 avlidit och alltså, då pensionsförbättringen avsåges att utgå endast för tiden efter 1922 års ingång, sådan förmån icke i detta fall skulle utgå. Då emellertid åtskilliga av ifrågavarande pensionärer skulle enligt förslaget om pensionstillägg äga att från och med den 1 april 1922 bliva delaktiga av sådant tillägg, skulle kostnaden för nu avsedda pensionsförbättring under år 1922 belöpa sig till något mer än 26,300 kronor och för år, då pensionstillägg utginge under hela året, till inemot 22,400 kronor. Kommittén hade tänkt sig, att denna kostnad skulle kunna anvisas att utgå från förslagsanslagen till pensionsförbättring för viss personal vid armén respektive marinen, utan att dessa anslags belopp nu behövde höjas.

Såsom förut antytts, förutsatte kommittén, att även å nu ifrågavarande pensionsförbättring skulle under nuvarande förhållanden få åtnjutas dyrtidstillägg enligt vanliga grunder.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställde kommittén, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att f. d. beställningshavare vid armén eller marinen, vilken vore i åtnjutande av pension och fyllnadspension genom arméns eller flottans pensionskassa och som till följd därav, att han erhållit fullmakt, konstitutorial eller förordnande efter den 6 maj 1910 och den s. k. respitiden därigenom för honom bortfallit, gått miste om eller lidit minskning i den viss personal vid armén och marinen tillkommande pensionsförbättring och därigenom kommit i åtnjutande av mindre sammanlagd

pensionsförmån än den, som skulle hava tillkommit honom, om han kvarstått i den beställning, han närmast därförut innehade, finge i pensionsförbättring från och med den 1 januari 1922 åtnjuta hälften av skillnaden mellan sin nuvarande sammanlagda pensionsförmån och vad i sådant avseende skulle hava tillkommit honom, därest han till förut för honom gällande respittids utgång kvarstått och pensionerats i sin förra beställning; med iakttagande ej mindre att för tid, under vilken pensionär kunde komma i åtnjutande av pensionstillägg enligt bestämmelser, som därom kunde bliva gällande, honom enligt dessa grunder tillkommande pensionsförbättring skulle minskas med vad av pensions-tillägget på samma tid belöpte, än även att nu ifrågavarande pensionsförbättring utbetalades och frånträddes i samma ordning, som gällde i fråga om fyllnadspension,

dels ock att vad till bestridande av denna pensionsförbättring erfordrades finge utgå av de till pensionsförbättring för viss personal vid armén respektive marinen anvisade förslagsanslag.

Två av kommitténs ledamöter (herrar Thörnell och friherre von Otter) hava i ärendet anmält avvikande mening samt förenat sig om följande uttalande:

Särskilt yttrande av två ledamöter av kommittén.

»Kommitténs resonemang hade följdriktigt bort leda till ett förslag, avseende åtminstone ett fullständigt utjämning av den skillnad, som förefinnes i pensionshänseende mellan de beställningshavare, som med begagnande av rätten till respittid erhållit pensionsförbättring, och dem, som på grund av befordran eller uppflyttning till högre löneklass gått miste om sådan möjlighet. Kommitténs majoritet har emellertid blott föreslagit borttagandet av halva denna skillnad.

Huru otillfredsställande den lösning är, som detta förslag innebär, framgår med all tydlighet av efterföljande sammanställning. Såsom synes, kvarstår det av kommittén enhälligt påtalade missförhållandet i väsentlig utsträckning.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Född.	Avgång.	Erhåller i pension enligt majoritetens förslag.	Skulle i pension erhållit om respittid fått åtnjutas.	Skillnad.	Skulle i pension erhållit om ej befordrad (uppflyttad).	Skillnad mellan beloppen i 3 och 6.
		Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Överstelöjtnant (kommendörkapten av 1 graden).						
Före $\frac{1}{1}$ 1860	Före $\frac{1}{1}$ 1915	3,600 —	3,600 —	— —	3,200 —	+ 400 —
$\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{12}$ 1860	1915	3,725 —	4,275 —	— 550 —	3,850 —	— 125 —
$\frac{1}{1}$ 1861— $\frac{31}{12}$ 1862	1916—1917	4,050 —	4,950 —	— 900 —	4,500 —	— 450 —
$\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{12}$ 1863	1918	4,387 50	4,950 —	— 562 50	4,500 —	— 112 50
$\frac{1}{1}$ 1864	Efter $\frac{31}{12}$ 1918	4,950 —	4,950 —	— —	4,500 —	+ 450 —

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
F ö d d.	A v g å n g.	Erhåller i pension enligt majoritetens förslag. Kronor.	Skulle i pension erhållit om respittid fått åtnjutas. Kronor.	Skillnad. Kronor.	Skulle i pension erhållit om ej befordrad (uppflyttad). Kronor.	Skillnad mellan loppen i 3 och 6. Kronor.
Kapten av 1 klass vid armén.						
Före $\frac{1}{1}$ 1865	Före $\frac{1}{1}$ 1915	2,720 —	2,720 —	— —	1,920 —	+ 800 —
$\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{12}$ 1865	1915	2,837 50	3,355 —	— 517 50	2,955 —	— 117 50
$\frac{1}{1}$ 1866 — $\frac{31}{12}$ 1867	1916—1917	3,355 —	3,990 —	— 635 —	3,990 —	— 635 —
$\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{12}$ 1868	1918	3,672 50	3,990 —	— 317 50	3,990 —	— 317 50
$\frac{1}{1}$ 1869 —	Efter $\frac{31}{12}$ 1918	3,990 —	3,990 —	— —	3,990 —	— —
Fanjunkare (styckjunkare).						
Före $\frac{1}{1}$ 1865	Före $\frac{1}{1}$ 1915	1,000 —	1,000 —	— —	900 —	+ 100 —
$\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{12}$ 1865	1915	1,202 50	1,625 —	— 422 50	1,405 —	— 202 50
$\frac{1}{1}$ 1866 — $\frac{31}{12}$ 1867	1916—1917	1,455 —	2,250 —	— 795 —	1,910 —	— 455 —
$\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{12}$ 1868	1918	1,767 50	2,250 —	— 482 50	1,910 —	— 142 50
$\frac{1}{1}$ 1869 —	Efter $\frac{31}{12}$ 1918	2,250 —	2,250 —	— —	1,910 —	+ 340 —
Sergeant av 1 klass.						
Före $\frac{1}{1}$ 1865	Före $\frac{1}{1}$ 1915	900 —	900 —	— —	780 —	+ 120 —
$\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{12}$ 1865	1915	1,122 50	1,405 —	— 282 50	1,345 —	— 222 50
$\frac{1}{1}$ 1866 — $\frac{31}{12}$ 1867	1916—1917	1,405 —	1,910 —	— 505 —	1,910 —	— 505 —
$\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{12}$ 1868	1918	1,657 50	1,910 —	— 252 50	1,910 —	— 252 50
$\frac{1}{1}$ 1869 —	Efter $\frac{31}{12}$ 1918	1,910 —	1,910 —	— —	1,910 —	— —
Flaggunderofficer.						
Före $\frac{1}{7}$ 1862	Före $\frac{1}{7}$ 1917	1,094 40	1,094 40	— —	1,000 —	+ 94 40
$\frac{1}{7}$ — $\frac{31}{12}$ 1862	$\frac{1}{7}$ — $\frac{31}{12}$ 1917	1,274 70	1,672 20	— 397 50	1,455 —	— 180 30
$\frac{1}{1}$ — $\frac{30}{6}$ 1863	$\frac{1}{1}$ — $\frac{30}{6}$ 1918	1,672 20	1,672 20	— —	1,455 —	+ 217 20
$\frac{1}{7}$ — $\frac{31}{12}$ 1863	$\frac{1}{7}$ — $\frac{31}{12}$ 1918	1,791 10	2,250 —	— 458 90	1,910 —	— 118 90
$\frac{1}{1}$ 1864 —	Efter $\frac{31}{12}$ 1918	2,250 —	2,250 —	— —	1,910 —	+ 340 —

På grund härav hava vi yrkat, att kommittén skulle hemställa, det täcktes Kungl. Maj:t föreslå riksdagen medgiva,

dels att f. d. beställningshavare vid armén eller marinen, vilken är i åtnjutande av pension och fyllnadspension från arméns eller flottans pensionskassor och som till följd därav, att han erhållit fullmakt, konstitutorial eller förordnande efter den 6 maj 1910 och den s. k. respittiden därigenom för honom bortfallit, gått miste om eller lidit minskning i den viss personal vid armén och marinen tillkommande pensionsförbättring och kommit i åtnjutande av mindre sammanlagd pensionsförmån än den, som skulle hava tillkommit honom om han kvarstått i den beställning, han närmast därförut innehade, må i pensionsförbättring från och med den 1 januari 1922 åtnjuta skillnaden mellan sin nuvarande sammanlagda pensionsförmån och vad i sådant avseende skulle hava tillkommit honom, därest han till förut för honom gällande respittids utgång kvarstått och pensionerats i sin förra beställning; med iakttagande ej mindre, att

för tid, under vilken pensionär må komma i åtnjutande av pensionstillägg enligt bestämmelser, som därom kunna bliva gällande, honom enligt dessa grunder tillkommande pensionsförbättring skall minskas med vad av pensionstillägget på samma tid belöper, än även att nu ifrågavarande pensionsförbättring utbetalas och frånträdes i samma ordning, som gäller i fråga om fyllnadspension;

dels ock att vad till bestridande av denna pensionsförbättring erfordras må utgå av de till pensionsförbättring för viss personal vid armén respektive marinen anvisade förslagsanslag.»

Över kommitténs förevarande framställning hava yttranden infor- drats från direktionerna över arméns och flottans pensionskassor, armé- förvaltningens civila departement, marinförvaltningen samt statskontoret.

Direktionen över arméns pensionskassa har förklarat sig icke hava annat att mot förslaget erinra, än att direktionen för sin del funne mera med rättvisa och billighet överensstämmande, att den av två kommittéledamöter avgivna reservationen lades till grund för propositionen till riksdagen.

Yttrande av
direktionen
över arméns
pensions-
kassa.

Direktionen över flottans pensionskassa har framhållit, att det av kommittén för beredande av pensionsförbättring för ifrågavarande pen- sionärer anförda skälet, nämligen att dessas ogynnsamma läge i pen- sionshänseende uppkommit i följd därav, att de på grund av nit och duglighet i tjänsten befordrats och härigenom drabbats av respittidens indragning med därav föranledd tidigare avgång ur tjänsten, ovill- korligen krävde, att sagda pensionärer bereddes pensionsförbättring åt- minstone till sådant belopp, att deras befordran icke komme att för dem fortfarande medföra en sämre ställning i pensionshänseende, än om de kvarstått obefordrade. Direktionen funne sig därför böra till- styrka proposition i ärendet i enlighet med reservanternas förslag.

Yttrande av
direktionen
över flottans
pensions-
kassa.

Arméförvaltningens civila departement har anført, att den av kom- mittén föreslagna pensionsförhöjningen nästan undantagslöst skulle komma att utgå med så låga belopp, att den med densamma avsedda hjälpen i livsuppehållet syntes bliva föga avsevärd. På grund härav och med hänsyn jämväl till den jämförelsevis ringa kostnadsökningen, som dess- utom årligen komme att minskas, hemställde departementet, som funne ifrågavarande pensionstagares ställning behjärtansvärd, att den mot kom- mitténs förslag avgivna reservationen måtte läggas till grund för pro- position i ämnet.

Yttrande av
arméförvalt-
ningens civila
departement.

Marinförvaltningen har instämt i det utlåtande, som i ärendet av- givits av direktionen över flottans pensionskassa.

Yttrande av
av marinför-
valtningen.

Yttrande
av stats-
kontoret.

Statskontoret har anfört, att de pensionstagare, som avsåges i förevarande skrivelse från 1921 års pensionskommitté, visserligen icke hade någon formell rätt till ytterligare pensionsförmåner, men att dock starka billighetsskäl syntes tala för upphävande av den ojämnhet, som vid tillämpningen av 1919 års kungörelser angående pensionsförbättring beträffande dessa pensionstagare uppkommit genom respitårens borttagande. Då emellertid full rättvisa i sådant avseende kunde ernås endast med den lösning av frågan, reservanterna i kommittén föreslagit, ansåge sig statskontoret böra tillstyrka bifall till deras, av i ärendet hörda myndigheter och institutioner biträdda hemställan; och tilläte sig statskontoret till stöd härför särskilt framhålla, att nära tre fjärdedelar av nu ifrågasvarande pensionärer utgjordes av f. d. beställningshavare i underofficers tjänstegrad, av vilka större delen för närvarande åtnjöte pension med endast 1,000 kronor för år räknat eller därunder.

Enligt vid utlåtandet fogat protokollsutdrag har generaldirektören och chefen för statskontoret — vilken är ordförande i 1921 års pensionskommitté — i ärendet varit av skiljaktig mening samt därvid yttrat, att billighetsskäl onekligen kunde anföras till stöd för ämbetsverkets hemställan i förevarande fråga, men att han med åberopande av vad kommittén anfört dock måste vidhålla den mening han inom kommittén biträtt.

Departements-
chefen.

I likhet med 1921 års pensionskommitté finner även jag det vara skäligt, att någon förbättring i pensionshänseende beredes sådana förutvarande beställningshavare vid armén och marinen, vilka på grund av befordran eller uppflyttning i högre löneklass inom samma grad efter den 6 maj 1910 gått miste om rätt till s. k. respittid och därigenom erhållit mindre sammanlagda pensionsförmåner än dem, vartill de skulle varit berättigade, därest de kvarstått i sin förra beställning samt till följd därav kunnat, med utnyttjande av den i sådant fall gällande respittiden, komma i en förmånligare ställning i fråga om åtnjutande av pensionsförbättring.

Vad beträffar storleken av den ifrågasatta pensionsförbättringen, har kommitténs majoritet av kostnadsskäl ansett densamma böra begränsas till *hälften* av skillnaden mellan den till vederbörande nu utgående sammanlagda pensionsförmånen och vad i sådant avseende skulle hava tillkommit honom, därest han till utgången av den för honom förut gällande respittiden kvarstått och pensionerats i sin förra beställning, under det att tvänne reservanter inom kommittén påyrkat, att pensionsförbättringen

skulle bestämmas till belopp, motsvarande *hela* skillnaden i nyssberörda hänseende. Ehuru det givetvis rent principiellt sett finnes mycket, som talar för ett accepterande av reservanternas förslag, har jag likväl, av statsfinansiella hänsyn och då, såsom ock av kommittén framhållits, allenast billighetsskäl kunna åberopas för beviljande över huvud taget av någon förbättring åt ifrågasvarande pensionärer, funnit mig böra stanna vid att förorda kommittémajoritetens förslag.

På sätt av kommittén föreslagits torde pensionsförbättringen böra utgå för tiden från och med innevarande års början.

Såsom förut nämnts, har 1921 års pensionskommitté i annat sammanhang gjort framställning angående beredande åt vissa f. d. befattningshavare med särskilt låga pensioner av pensionstillägg, att utgå från och med den 1 april 1922. Från åtnjutande av sådan förmån skulle enligt kommitténs förslag undantagas, bland andra, f. d. befattningshavare, som åtnjuta pensionsförbättring enligt bestämmelserna i förenämnda kungörelser av den 20 och den 29 augusti 1919. Den omständigheten, att vederbörande vore berättigad till pensionsförbättring av nu ifrågasvarande art, har kommittén däremot icke ansett böra utgöra hinder för erhållande av pensionstillägg. Då likväl de bägge sistnämnda förmånerna icke synts kommittén böra samtidigt utgå oavkortade till en och samma person, har den inskränkningen ifrågasatts, att för tid, under vilken pensionär må komma i åtnjutande av pensionstillägg, honom tillkommande pensionsförbättring skall minskas med vad av pensionstillägget på samma tid belöper. I det förslag rörande pensionstillägg åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer, som av Kungl. Maj:t förelagts innevarande års riksdag (proposition nr 125), har emellertid gjorts den avvikelser från vad pensionskommittén i berörda hänseende föreslagit, att från erhållande av pensionstillägg undantagits f. d. befattningshavare, som åtnjuter pensionsförbättring enligt de i sådant avseende för viss personal vid armén respektive marinen gällande grunder. Då en så formulerad bestämmelse torde få anses omfatta jämväl dem, vilka må kunna komma i åtnjutande av nu ifrågasvarande pensionsförbättring, bortfaller den av kommittén i detta sammanhang föreslagna inskränkningen. Den sålunda vidtagna ändringen innebär icke i jämförelse med kommitténs förslag någon oförmånligare ställning för vederbörande pensionärer, enär det föreslagna pensionstillägget i intet fall kan komma att överstiga pensionsförbättringens belopp.

Beträffande utbetalandet och frånträddandet av nu ifrågasvarande pensionsförbättring torde böra gälla vad som i sådant hänseende stadgats rörande fyllnadspension.

Enligt av kommittén verkställda beräkningar skulle kostnaderna för den av mig förordade pensionsförbättringen belöpa sig till omkring 30,000 kronor för år räknat. Några särskilda medel för bestridande av berörda kostnader torde icke nu behöva av riksdagen äskas, utan synas dessa kostnader lämpligen kunna gäldas av förslagsanslagen till pensionsförbättring för viss personal vid armén respektive marinen.

På grund av vad jag nu anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att f. d. beställningshavare vid armén eller marinen, vilken är i åtnjutande av pension och fyllnadspension genom arméns eller flottans pensionskassa och som — på grund av att han erhållit fullmakt, konstitutorial eller förordnande efter den 6 maj 1910 och den s. k. respittiden till följd därav för honom bortfallit — gått miste om eller lidit minskning i den viss personal vid armén och marinen tillkommande pensionsförbättring samt därigenom kommit i åtnjutande av mindre sammanlagd pensionsförmån än den, som skulle hava tillkommit honom, om han kvarstått i den beställning, han nyssnämnda dag innehade, må, utöver honom redan tilldelade pensionsförmåner, i pensionsförbättring från och med den 1 januari 1922 åtnjuta hälften av skillnaden mellan den sammanlagda pensionsförmån, han hittills ägt uppbära, och vad i sådant avseende skulle hava tillkommit honom, därest han till gällande respittids utgång kvarstått och pensionerats i sin förenämnda, tidigare innehavda beställning; med iakttagande att nu ifrågavarande pensionsförbättring utbetalas och frånträdes i samma ordning, som gäller i fråga om fyllnadspension,

dels ock att vad till bestridande av denna pensionsförbättring erfordras må utgå av de till pensionsförbättring för viss personal vid armén respektive marinen anvisade förslagsanslag.

Till denna, av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

A. Lindman.